

آثار و پیامدهای منکرات اجتماعی در رسانه

احمد رضا اخلاقی^۱

چکیده

امربه معروف و نهی از منکر یکی از واجبات است که بر هر مرد و زن مسلمان واجب است. امر به معروف و نهی از منکر در مقایسه با دیگر واجبات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و حتی به عنوان زمینه ساز تحقق دیگر واجبات است. امام حسین علیه السلام نیز برای امر به معروف و نهی از منکر و احیای دین اسلام قیام کرد و در این راه مقدس به شهادت رسید.

در این تحقیق به موضوع منکرات اجتماعی عصر حاضر و تأثیرات آن بر جوامع امروز، پرداخته شده است، منکرات رسانه‌ای، تهاجم فرهنگی دنیای غرب، پدیده مواد مخدر، بی حجابی، اسراف گرایی، ارتباط‌های جنسی نامشروع، دوست‌های ناباب و... از مهمترین منکرات اجتماعی عصر حاضر بشمار می‌آید. عوامل و زمینه‌های به وجود آمدن هر یک و همچنین تأثیراتی که این منکرات بر جوامع گذاشته، مورد بررسی قرار گرفت.

این تحقیق به روش تحلیلی توصیفی است. منکرات اجتماعی هر عصر با

۱. دانش پژوه کارشناسی ارشد اقتصاد جامعه المصطفی (ص) العالمیه.

یکدیگر متفاوت است و هر عصر جدید منکرات جدید به دنبال دارد. عصر حاضر نیز منکرات متناسب عصر خود را دارد. بیشتر تأثیرات منکران امروزی بر اعتقادات مردم و فرهنگ اصیل اسلامی و نیز پیامدهای منفی اخلاقی و اجتماعی و فرهنگی و حتی اقتصادی نیز به دنبال دارد.

کلیدواژه‌ها: منکرات اجتماعی، عصر حاضر، رسانه، تبلیغات.

مقدمه

مسئله مربوط به آسیب‌های اجتماعی از دیرباز در جامعه بشری مورد توجه اندیشمندان بوده است. هم‌زمان با گسترش انقلاب صنعتی و گسترش دامنه نیازمندی‌ها، محرومیت‌های ناشی از عدم امکان برآورده شدن خواسته‌ها و نیازهای زندگی موجب گسترش شدید و دامنه‌دار فساد، عصیان، تبه‌کاری، سرگردانی، دزدی و انحراف جنسی و دیگر منکرات اجتماعی شده است. جامعه مانند جعبه میوه است و منکرات مانند میوه گندیده، اگر فکری برای میوه گندیده نشود، تمام میوه‌های داخل جعبه را خراب می‌کند، در جامعه‌ای اگر به فکر

منکرات نباشد و به مقابله آن نپردازد، چنین جامعه‌ای از بین می‌رود و پر از فساد، ظلم و معصیت و گناه می‌شود.

منکرات اجتماعی در عصر حاضر، تهدیدی جدی برای اقشار مختلف جامعه است، که بیشتر این منکرات زائیده تکنولوژی است، که دشمنان اسلام و انسانیت برای رسیدن به اهدافشان از آن استفاده می‌کنند.

منکرات

همه منکرات در یک درجه و سطح نیستند و بلکه باهم متفاوت‌اند، بعضی جنبه زیربنایی و کلیدی دارند؛ مثل منکرات عقیدتی که نسبت به منکرات اخلاقی، حقوقی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جنبه زیربنایی دارد. (قرائتی، ۱۳۷۷، ۲۷۷)

الف) منکرات اعتقادی

بیش از صد مرتبه، قرآن از توجه به غیر خدا با بیان «دون الله و دونه» انتقاد کرده است. در قرآن از منکرات عقیدتی نسبت فرزند به خدا دادن (نحل، ۵۷) بعضی از پیامبران را فرزند خدا دانستن (توبه، ۴۰)، فرشتگان را دختران خدا پنداشتن (اسراء، ۴۰)، خدا را فقیر (آل عمران، ۱۸۱) و یا دست خدا را بسته دانستن (مائده، ۶۴) بشدت انتقاد شده است. در میان واژه‌های تکبیر و تهلیل و تحمید و

تسبیح بیش از هر چیز به کلمه مبارکه «سبحان الله» تکیه شده است؛ «سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ»؛ منزّه است خداوند از تعبیرات و عقاید ناروایی که منحرفان دارند. (قرائتی، پیشین، ۲۸۰)

ب) منکرات فرهنگی

منکرات فرهنگی که به یک معنا همان منکرات اعتقادی است، با ابزار قلم، بیان، هنر، فیلم، تبلیغات، شایعه، وسوسه و ایجاد مجالس گناه و لهو و لعب بنای ساختمان‌ها و تأسیساتی که رونق مراکز مذهبی را کم کند، صورت می‌گیرد؛ نظیر آنکه مسجد اموی را در شام ساختند تا رونق مسجد نبوی در مدینه کم شود یا مراکز علمی را به بغداد کشاندند تا در برابر درس امام صادق علیه السلام رقیب‌ترشی کنند.

ج) منکرات خانوادگی

بروز آلودگی و خلافتکاری در خانواده، سرچشمه فساد و تبه‌کاری در آینده می‌شود. از مهمترین منکرات خانوادگی، سوءاستفاده از سرمایه همسر، مهریه‌های زیاد، توقع مراسم و تشریفات بیش از حد و دخالت‌های نابجای بستگان عروس و داماد است. حضرت شعیب علیه السلام وقتی خواست دخترش را به حضرت موسی علیه السلام بدهد، دو نوع مهریه را پیشنهاد کرد و سپس فرمود:

انتخاب یکی از مهریه‌های پیشنهادی با شماست؛ زیرا من بنا ندارم بر تو سخت بگیرم و تو را به مشقت بیندازم. از دیگر منکرات خانوادگی، بی‌توجهی به فرزندان و تبعیض میان آنهاست؛ همان‌گونه که شوخی‌ها نابجا، انتقادات ناصحیح و خدای‌ناکرده سخنان ناروای والدین در حضور فرزندان و یا دروغ‌هایی که والدین به یکدیگر می‌گویند و فرزند آن را می‌فهمد، هر یک آثار شومی در تربیت فرزندان و سرنوشت آینده آن‌ها خواهد داشت.

د) منکرات اقتصادی

منکرات اقتصادی بسیار است که ما به نمونه‌هایی از آن اشاره می‌کنیم: ربا که به منزله اعلام جنگ با خداست. گران‌فروشی، غش در معامله، فروش جنس معیوب و احتکار. کم‌فروشی که قرآن می‌فرماید: (ویل للمطففین) وای بر کم‌فروشان! و سپس در ادامه می‌فرماید: مگر ایمان به معاد ندارید که کم‌فروشی می‌کنید؟ البته کم‌کاری کارمندان و معلمان نیز مثل کم‌فروشی بازاریان است.

ه) منکرات اخلاقی

در مورد منکرات اخلاقی مصادیق زادی وجود دارد که به‌طور مثال می‌توان از موارد زیر نام برد. خودبینی و خودستایی؛ قرآن می‌فرماید: «کسانی که دوست دارند آن‌ها را به خاطر کاری که انجام نداده‌اند ستایش کنند، هرگز رستگارشان

نپندار (آل عمران، ت ۱۸۸) ریا نوعی شرک پنهان و توجه به غیر خداست. ریا، کار را بی ارزش می کند. در قرآن و روایات برای ریاکاران و آثارشوم ریا هشدارهایی می خوانیم.

دروغ، غیبت، سخن چینی، ناسزاگفتن، گرد لغو جمع شدن، بی احترامی به مقدسات، نام یکدیگر را زشت بردن، منت گذاشتن و ده ها منکرات دیگر که اگر برای هریک، آیه یا حدیثی بیاوریم، از موضوع اصلی دور می شویم اگر تاکنون دور نشده باشیم (قرائتی، پیشین، ۳۱۱)

(و) منکرات سیاسی، امنیتی و بین المللی

یکی از منکرات که تأثیرات زیادی بر اجتماع و انسان ها می گذارد منکرات سیاسی است و زمینه ساس دیگر منکرات است. از منکرات سیاسی، امنیتی و بین المللی می توان به موارد زیر اشاره کرد.

۱- پذیرفتن طاغوت ها و رهبری نااهلان: اولین وظیفه انبیا بعد از دعوت به توحید، مبارزه با طاغوت است؛ «ان اعبدوالله واجتنبوا الطاغوت» (نحل، ۳۶) اگر طاغوت ها نباشند، مردم به طور طبیعی به سراغ توحید می روند. خداوند در قرآن کفر به طاغوت قبل از ایمان به خدا را در ورودی ایمان به خدا قرار داده است. مشکل امروز مسلمانان دنیا این است که از میان دو بال کفر به طاغوت و ایمان

به خدا، تنها بال دوم را دارند؛ یعنی ایمان به خدا دارند، ولی کفر به طاغوت را ندارند. به همین دلیل با اینکه در ظاهر نماز می خوانند، طاغوت بر آنان حکومت می کند. (قرائتی، ۳۲۰)

خداوند به موسی علیه السلام می فرماید: «به سراغ فرعون برو! زیرا طغیان کرده است. (طه، ۲۴) در قرآن، پیروی از گناهکاران (انسان، ۲۴) کافران، مفسدین (بقره، ۶۰)، مسرفین (شعرا، ۱۵۱) مفطرن (کهف ۲۸) غافلین هوسرانان و فرومایگان (قلم، ۱۰) با صراحت نهی شده است. اگر تنها به این آیات عمل شود، بساط تمام سران کشورهای اسلامی برچیده خواهد شد. (قرائتی، همان، ۴۲۱)

نه تنها پیروی از طاغوت گناه است، بلکه کمک به او، رضایت بر کار او، دعای به او، علاقه به زنده بودن او، لبخند بر روی او، احترام به او، مسافرت برای دیدار او، بیعت با او، بدرقه او، تشویق او و سکوت در برابر او نیز گناه است.

۲- پیروی از دست اندرکاران بیگانگان: قرآن با کمال صراحت می فرماید: «بیگانگان را مستشار خود قرار ندهید! (آل عمران، ۱۱۸)

۳- شایعات پراکنی: در این رابطه در قرآن آمده است که: پخش هر خبری که مسلمانان را به وحشت اندازد، جامعه را متزلزل و یا روحیه ها را تضعیف کند، ممنوع است. (نساء، ۸۳)

۴- تبلیغات برای بیگانگان: در قرآن آمده: «عده ای از منافقین به مسلمانان

می گفتند: از کفار بترسید که عدّه آن‌ها زیاد است. ولی مسلمانان به جای آنکه بترسند، بر ایمانشان اضافه می‌شد. (آل عمران، ۱۷۳) پس هرگونه تبلیغ به نفع دشمن اسلام ممنوع است و نباید مسلمانان چنین کاری را انجام دهند.

۵- ولایت کفار: از مهمترین منکرات سیاسی، پذیرفتن ولایت کفار است که بارها قرآن از آن نهی فرموده است. (مائده، ۵۱) اگر مسلمانان احساس کردند که یهود و نصاری قلباً آن‌ها را دوست دارند، باید در ایمان خود شک کنند؛ چون می‌فرماید: «یهود و نصاری هرگز از تو راضی نمی‌شوند؛ جز اینکه تو پیرو آن‌ها باشی (بقره، ۱۲۰)

۶- بی‌تفاوتی در مقابل گناهان: از گناهان و منکرات بزرگ سیاسی، سکوت مرگبار رؤسا و حاکمان در برابر انواع ظلم‌هایی است که در سراسر دنیا به محرومان و مستضعفان می‌شود. این‌ها یا به خاطر حفظ موجودیت تو خالی خود و یا از ترس ابرقدرت‌ها، آه مظلومان را می‌شنوند و سکوت می‌کنند. (قرائتی، همان، ۳۲۶)

۷- تفرقه: از منکرات مهم سیاسی و اجتماعی، تفرقه است. در جنگ اُحُد، قرآن کریم رمز شکست مسلمانان را نزاع و نافرمانی و سستی بیان می‌کند (آل عمران، ۱۵۲) در قرآن، تفرقه را یکی از نمونه‌های شرک دانسته است (روم،

۳۱-۳۲) و می‌فرماید: «از مشرکین نباشید؛ از همان گروهی که در دین خود تفرقه ایجاد کردند.» (قرائتی، همان، ۳۲۶)

ز) منکرات اجتماعی

۱) مدپرستی و تقلید کورکورانه: مدپرستی، نشانه خودباختگی، برهنگی فرهنگی و بی‌توجهی به هویت ملی و دینی است. از نظر فقهی، تشبه به کفار حرام است؛ زیرا یک نوع خودباختگی در برابر فرهنگ ضد دینی است. در روایات می‌خوانیم: حتی در پوشیدن لباس و نوع غذا مستقل باشید و از بیگانگان تقلید نکنید!

۲) شرکت در جلسات گناه: قرآن می‌فرماید: (هرگاه در مجلسی حضور یافتید که آیات خدا مورد انکار و مسخره قرار گرفته است، آن مجلس را ترک کنید.) زیرا سکوت و سازش شما، به یاوه‌سرایان جرئت هرگونه توهین جسارت به مقدسات مذهبی را می‌دهد.

۳) تهمت و آبروریزی: از جمله منکرات اجتماعی، توهین و تحقیر، فحش و ناسزا، غیبت و تهمت و آبروریزی است. قرآن این گونه رفتار نسبت به دیگران را نشانه افراد جهنمی دانسته و درباره اهل دوزخ

می فرماید: هر گروه که به جهنم داخل می شوند، به گروه دیگر لعنت و نفرین می کنند؛ (کلما دخلت امه لعنت اختها)

(۴) پیروی از شخصیت های کاذب: در قرآن آیات فراوانی مردم را از پیروی از مفسدین، مسرفین، گناهکاران، فرومایگان، جاهلان، هوس بازان، غافلان و کافران باز داشته است. برعکس، شخصیت های واقعی را انبیا، صدیقین، شهدا و صالحان دانسته و بر هر مسلمانی واجب کرده است که در هر نماز پیروی خود را از خط آنان اعلام کند و بگوید: (اهدنا الصراط المستقیم صراط الذین انعمت علیهم)

(۵) سوء ظن و تجسس و غیبت: قرآن با صراحت می فرماید: (بعضی گمان ها گناه است)، سوء ظن، زمینه تجسس و تجسس، زمینه غیبت و غیبت، مهم ترین عامل برای گسستن محبت ها، پیوندها و اعتمادهاست.

(۶) سعایت: قرآن می فرماید: هر کس بین دو مسلمان فتنه گری، سخن چینی، میانجی گری بد، ایجاد کدورت و پرده دری کند، برای او سهمی از کیفر است.

(۷) بی تفاوتی: در حدیث می خوانیم: اگر کسی ناله مظلومی را بشنود و به او پاسخ ندهد، مسلمان نیست. قرآن می فرماید: چرا برای نجات

مستضعفان قیام نمی کنید؟ البته، این بی تفاوتی نسبت به جامعه است؛ اما گاهی انسان نوعی بی تفاوتی درونی نسبت به خود پیدا می کند که در برابر دیده ها و شنیده ها عبرت نمی گیرد، سنگدل می شود، قطره اشکی هم ندارد. قرآن بارها از این گروه انتقاد کرده است؛ (واذا ذکروا لا یذکرون)

۸) اشاعه فحشا: نه تنها اشاعه فحشا بلکه علاقه به آن هم گناه بزرگی است؛ در حالی که علاقه به هیچ گناهی (تا مادامی که انجام نگرفته) گناه نیست.

۹) چاپلوسی و غلو: در نهج البلاغه می خوانیم: ستایش بیش از حد، تملق و کمتر از حد نشانه حسادت است. البته این در مورد چاپلوسی نسبت به افراد عادی است؛ وگرنه ستایش افراد ستمگر، به گفته حدیث، عرش خدا را به لرزه درمی آورد. .)

<http://www.tarvijequran.com>

این ها همه جزء منکرات به حساب می آیند، اما بحث ما درباره منکرات اجتماعی که در عصر معاصر جوامع با آن گرفتار است. بعضی از منکرات در عصرهای گذشته هم بوده و در جامعه امروزی نیز هست و مشکلاتی برای جامعه ۱۰۵
ببار می آوردند که در جوامع امروزی نیز گرفتار همان مشکلات است، گرچه

از نظر نوع و گستردگی شاید بازمان گذشته فرق کنند، مثلاً درباره غیبت، شاید پیامدهای گذشته غیبت از نظر گستردگی و کم و کیف با پیامدهای امروزی آن فرق کند اما هر دو از نظر پیامدهای بدی که برای جامعه ببار می آورد یکی هستند. بعضی از منکرات در زمان های گذشته نبوده، بلکه با پیشرفت زندگی بشر و به وجود آمدن تکنولوژی های نو به وجود آمده اند. این پیشرفت ها در زندگی بشر انقلابی را به وجود آورد که جوامع امروز را با عصرهای گذشته متفاوت ساخت و زندگی بشر به سوی راحتی و بهتر زندگی کردن سوق داد، اما علاوه بر این پیامدهای مثبت، پیامدهای منفی زیادی را نیز به وجود آورد. بعضی از منکرات در عصر حاضر به وجود آمده است اما علتش تکنولوژی نیست و زیاد ارتباط با تکنولوژی نیز ندارد بلکه زائیده عصر حاضر گفته می شود، مانند مواد مخدر، گرچه برای گسترش و ترویج آن از تکنولوژی روز استفاده می شود، ولی معلول پیشرفت و تکنولوژی نیست.

منکرات اجتماعی عصر معاصر

با توجه به معنا و شناخت منابع منکر، منکرات اجتماعی عصر معاصر زیاد است و با تکنولوژی و وسایل مورد استفاده انسان معاصر گره خورده است، چون همین ابزار و وسایلی که مورد استفاده در زندگی امروزی است خود زمینه ساز منکرات اجتماعی است و بلکه منکرات خود زائیده همین وسایل و ابزار است.

لذا شاهد بسیار زیادی از منکرات اجتماعی در این عصری که ما زندگی می‌کنیم هستیم، اما آنچه از این منکرات از اهمیت بیشتر برخوردار است که مورد بحث و بررسی قرار گیرد و جامعه بیشتر درگیر آن است، و بیشترین آسیب‌ها را از آن دیده است و به‌خصوص نسل جوان که اصلی‌ترین قربانی آن است، مورد بحث و بررسی قرار می‌دهیم.

الف) منکرات رسانه‌ای

پیدایش فن سینما در ابتدای قرن بیستم، ظهور رسانه‌های جمعی نظیر رادیو و تلویزیون، تولید و انتشار نوارهای ویدئویی و راه‌یابی آن به خانه‌های مردم در دهه‌های آخر قرن بیستم و همچنین به وجود آمدن پدیده‌ی شگفت‌انگیز ماهواره و شبکه‌ای اینترنت از مظاهر تحول این صنعت، در عصر حاضر به شمار می‌آید. در دنیای امروز که همه‌چیز به سمت صنعت و تکنولوژی در حال حرکت است، سهم خانواده‌ها و حتی معلمان در تکوین شخصیت دانش‌آموزان، روزه‌روز کمرنگ‌تر می‌شود و به‌جای آن عوامل دیگری همچون رسانه‌ها نقش عمده‌ای را بر عهده‌دارند و به‌صورت شبانه‌روزی در تغییر اندیشه‌ها و افکار کودکان، نوجوانان و حتی بزرگسالان نقش تأثیرگذار و مهم خود را ایفا می‌کنند.

بی تردید امروزه، رسانه‌ها یکی از مهمترین و مؤثرترین عوامل تربیت در هر جامعه‌ای است. رسانه‌ها با وسعت دامنه خود، در حکم دانشگاه عمومی است که با همه اقشار جامعه سروکار دارند، اگر رسانه‌های یک جامعه در اختیار نیروهای متعهد قرار گیرند، می‌توانند زمینه رشد و شکوفایی آن جامعه را فراهم نموده و آن را به سوی سعادت و کمال سوق دهند؛ ولی اگر در اختیار افراد غیر متعهد و وابسته و انسان‌های ناآگاه قرار گیرند به عاملی از عوامل تباهی فرهنگ و اعتقادات یک جامعه، بدل شده و آن جامعه را به تباهی خواهد کشاند.

۱. برنامه‌های مخرب تلویزیونی

کودکان با الگوبرداری از شخصیت‌های تلویزیونی و تبلیغات، دچار تغییرهای رفتاری می‌شوند و روزه‌روز از تعلیمات خانوادگی و اسلامی خود دور می‌افتند. در سنین پایین، کتاب، سینما، تلویزیون و اینترنت به شیوه‌های گوناگون بر چگونگی تفکر و رفتار کودکان ما اثر می‌گذارند. با بزرگ‌تر شدن کودکان، این تأثیرهای رسانه‌ای، بیش‌ازپیش قدرتمند می‌شود. دکتر براون، یکی از محققان است درباره رسانه‌های غربی می‌گوید: «نوجوانان برای دستیابی به اطلاعات جنسی به رسانه‌های سرگرم‌کننده روی می‌آورند؛ زیرا نمی‌توانند چنین اطلاعاتی را از مکان‌های دیگر کسب کنند. متأسفانه، رسانه‌ها، آموزگاران جنسی خوبی نیستند. رسانه‌ها به سه موضوع حیاتی نمی‌پردازند: تعهد، جلوگیری

از بارداری، و پی آمدهای آن.» مطالعات صورت گرفته درباره تأثیر رسانه‌ها بر کودکان، نشان داده است که والدین اگر با نوجوانان خود صحبت کنند، می‌توانند تأثیری بسیار بیشتر از رسانه‌ها روی رفتارهای جنسی آن‌ها داشته باشند. وقت گذاشتن برای صحبت با کودکانمان درباره آنچه در رسانه‌ها می‌بینند، این مسئله را تضمین می‌کند که آن‌ها چیزهایی را می‌آموزند که ما می‌خواهیم کودکانمان یاد بگیرند، نه آنچه رسانه‌ها آموزش می‌دهند و این مسئله از تأثیرگذاری منفی رسانه‌ها جلوگیری می‌کند. «آسیب‌های اینترنت و تلویزیون در غرب»، سیاحت غرب، ش ۶۹، پرتال علمی پژوهشی راه بهشت www.The.cuteki

علاوه بر رسانه‌های غربی، رسانه‌های جوامع اسلامی نیز کم‌وبیش به ترویج منکرات می‌پردازد.

از بعضی منکراتی که امروزه در برخی رسانه‌های جمعی دیده می‌شود، می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

- ۱- ایجاد زمینه حمایت از بیگانگان و دشمنان دینی در داخل و خارج کشور
- ۲- ایجاد زمینه آزاداندیشی‌های غلط و ترویج نظریه‌های غیر متخصصانه در

دین. (مصباح، ۱۳۰، ۱۳۸۳-۱۳۲)

- ۳- توجه به عادات جاهلانه بجای قانون‌گرایی

توجه بی حد و حصر و غیر منطقی به عادات جاهلانه و عواطف انسانی، به جای توجه به قانون گرایی و واقعیت های مذهبی رسانه ها و به ویژه تلویزیون به لحاظ استمرار حضورشان در زندگی به تدریج به بینندگان این گونه تفهیم می کنند پیام های شان حقیقی بوده و آنچه عرضه می شود همه آن چیزی است که باید باشد و لذا در باور مخاطبان این نکته نقش می بندد که آنچه عرضه می شود حقیقت است و چیزی جز حقیقت نیست و لذا با آنها انس گرفته و به تدریج به بخشی از زندگی آنان مبدل می شود.

۴- مدح کفار، منافقان، ظالمان و فاسقان به بهانه مقتضیات بین المللی، صنعتی نکوهش و تحقیر و تمسخر مؤمنین ۶- ایجاد روحیه یأس و ناامیدی ۷- نقل و اشاعه فحشاء و منکرات اجتماعی ۸- چاپ و نشر تصاویر انحراف آفرین و ضد اخلاقی ۹- سکوت و گرفتن حق السکوت و عدم دفاع از حقوق محرومان و مسلمین جهان (حسینی، ۱۳۸۷، ۳۰۰)

۱۰- محرومیت از تفکر

اگر رسانه ها از جوانان، مجال بازی را می گیرند از بزرگان، نیز مجال تفکر را می گیرند زیاد به همان اندازه کودکی، سال های بزرگ سالی نیز عرصه تاخت و تاز و حضور همه جانبه رسانه ها و نفوذ آنهاست بزرگانی که آن چنان در معرض بمباران پیام ها و تبلیغات رسانه ای قرار می گیرد که آنان فرصتی برای

اندیشیدن ندارند و لذا ذهنی که می‌توانست به شکل خلاق در زندگی ظاهر شود اینک در قالب منفعل حضور پیدا می‌کنند. (شرفی، ۱۳۸۶، ۲۵۶)

۲. منکرات اینترنتی

در حال حاضر، چندین هزار سایت اینترنتی موجود است که دارای تصویرهای مستهجن جنسی است. تصویرهای موجود در این سایت‌ها بسیار وقیح و زننده است. اگر تا پیش‌ازین، استفاده ابزاری از زنان در تبلیغ لباس و کالاهای لوکس، معمول بود، این سایت‌ها پا را فراتر نهاده‌اند و صحنه‌های ارتباط جنسی را به‌طور آشکار تبلیغ می‌کنند.

تحقیقات اولیه رالف دیکلمنت (دانشمند رفتارگرای دانشگاه «اموری») می‌گوید: اطلاعات جدید نشان می‌دهد که ۶۰ الی ۷۰ درصد نوجوانانی که سراغ شبکه اینترنت می‌روند، در برخورد با سایت‌های مستهجن‌نگار - خواسته یا ناخواسته - دچار هیجان می‌شوند و حتی اگر به‌خودی‌خود تحت تأثیر چهارصد هزار سایت فعال در این‌گونه مسائل به خطا و لغزش نیفتند، ممکن است با دریافت آدرس پایگاه‌های مستهجن از طریق پست الکترونیکی دچار هیجان‌های عصبی شوند». وی به تحقیقات بسیاری اشاره می‌کند که به تأثیر خشونت در فیلم‌های سینمایی و تلویزیون بر نوجوانان پرداخته‌اند.

بسیاری از این تحقیقات بیان داشته‌اند که هر چه نوجوانان، بیشتر به تماشای

خشونت بنشینند و به تبع آن، هر چه این صحنه‌ها و تصویرها را بیشتر مجسم کنند، احتمال بروز رفتارهای عصبی و خشونت آمیز در آن‌ها بیشتر است. خطر زیربنایی آنچه نگرانی پزشکان شبکه‌ای. بی. سی. نیوز را برانگیخته و آن‌ها را بر آن داشته است تا در این زمینه سخن بگویند، صرفاً مسئله نگاه کردن کودکان به تصویر افراد عریان یا حتی دیدن تصویرهای مستهجن نیست، بلکه مسئله مهم‌تر، نوع تصویرهایی است که شایع شده است. دست‌اندرکاران سایت‌های مستهجن‌نگار نمی‌توانند این گونه اقدامات را به‌عنوان جهان‌بینی خود طرح کنند. چون آن‌ها اصلاً جهان‌بینی ندارند.

با این حال، قصدشان این است که این قبیل مسائل را جزو اصلی جهان‌بینی فرد کنند. [مسلمان] تغییر باورها و نگرش‌های شکل گرفته افراد، بسیار سخت‌تر از القای نگرش‌های سالم برای رویاروی آن‌ها با این گونه تصویرهای ترسیم شده است، به‌ویژه آنکه در مورد کودکان زیر سن بلوغ و نوجوانانی که در آستانه بلوغ قرار دارند، می‌تواند سبب تجربه زود هنگام مفهوم ارتباط - عاطفی و فیزیکی - آن‌هم با دخالت عوامل بیرونی شود. farsnews.com، abcnews.go.com سایت‌های ضد اخلاقی باعث می‌شود که نوجوان و جوان مسلمان از معنویت‌ها دور شود و تمایلات به‌سوی منکرات سوق داده شود.

ماهواره

ماهواره یک پدیده نوظهوری است که علاوه بر جنبه‌های مثبت آن، جنبه‌های منفی زیادی دارد که بنیاد اخلاقی جوامع اسلامی را به خطر انداخته است. و یکی از بهترین ابزارهای دنیای استعمار، برای رسیدن به اهداف شوم و ضد دینی بشمار می‌رود. به وسیله ماهواره حتی به خانه‌ها و حریم شخصی مردم نیز راه پیدا کرده‌اند. ویرانی‌هایی از قبیل روابط نامشروع، خشونت و بی‌بندوباری، بی‌حجابی و مادی‌گرایی صرف را در جوامع اسلامی بیار آورده است. در گذشته، کشورهای استعمارگر برای رسیدن به اهدافشان از نیروی نظامی استفاده می‌کردند، اما امروز از راه تهاجم فرهنگی و مبارزه با ارزش‌های والای انسانی، با آنتن‌های ماهواره‌های پیشرفته به جنگ دنیای اسلام و مسلمانان آمده است. «بی‌عنایتی ملموس مسلمانان سبب شده غربی‌ها این وسایل را در قلمرو خود درآورده و آن را در جهت اهداف کینه‌توزانه بر ضد ارزش‌های والای انسانی بکار اندازد» (irebookes.comT)

مهم‌ترین منکرات رسانه‌ها

الف) شیوع و ترویج دنیاگرایی و کم‌رنگ کردن آخرت و

دین

حضرت امام خمینی (ره): «باید همه بدانیم آزادی به شکل غربی آن موجب تباهی جوانان و دختران و پسران می‌شود از نظر اسلام و عقل محکوم است.»

(خمینی، ۱۹۶، ۱۳۶۲) «اسپنسر، فیلسوف معروف انگلیس، خطاب به مأموران مخفی انگلیس: اخلاق و آداب و زبان و تمدن خودتان را به اقوام و مردم موردنظر سلطه خود بیاموزید و آنان را به حال خودشان واگذارید که همیشه از آن شما خواهد بود.» (لقمانی، ۶۵، ۱۳۷۹) و می توان گفت که دنیای غرب با غالب کردن فرهنگ خودشان مادی گری و کم رنگ کردن معنویت را انتشار می دهد و اساس منکرات اجتماعی تهاجم فرهنگی است.

ب) بی حجابی و بدحجابی

برخی دختران و زنان در برابر جو غالب جامعه مقاومت خود را از دست داده و به بدحجابی گرایش پیدا می کنند زیرا برای آنان اکثریت معیار حقیقت است. «انسان ها از ارزش ها و سرمایه های وجودی متفاوتی با دیگران برخوردارند. برخی به ارزش های درونی خود متکی اند و لذا نیازی به بروز و ظهور جلوه های ظاهری خود در اجتماع ندارند و در مقابل این دسته، آن هایی که از درون احساس تهی بودن می کنند ناگزیرند به ظاهر آرایشی روی آورند. به عبارتی می توان گفت بدحجابی مظهر انسان هایی است که احساس خلأ وجودی دارند.» (ریشه های بدحجابی و راه های مواجهه با آن» پایگاه خبری صراط، ۲۳ شهریور ۱۳۹۱) و از این احساس خلأ وجودی که در جوانان و دختران جامعه است ف

دشمن دین و معرفت بهترین استفاده را کرده است و در تهاجم فرهنگی از ترویج بی‌حجابی و یا بدحجابی به‌وسیله امکانات روز دریغ نکردند؛ و برای اینکه فرهنگشان در جامعه جا پیدا کند روی مسئله بی‌حجابی بسیار کار کردند.

زمینه‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی مسئله

برخی از عواملی که در تکوین پدیده بدحجابی مؤثر است، عبارت‌اند از:

۱- «جو زدگی»؛ برخی دختران و زنان، به لحاظ بر خود منفعلانه با جو غالب جامعه، که گرایش به بدحجابی دارد، در برابر آنان مقاومت خود را از دست داده و به بدحجابی گرایش می‌یابند. چون برای آنان، اکثریت معیار حقیقت است، لذا به راحتی تحت تأثیر ظواهر نامطلوب دیگران قرار می‌گیرند.

۲- «ضعف سرمایه‌های درونی»؛ انسان‌ها به تناسب موقعیت خود از ارزش‌های سرمایه‌های وجودی متفاوتی با دیگران برخوردارند. برخی به ارزش‌های درونی خود متکی‌اند، ارزش‌هایی نظیر علم و آگاهی، اخلاق و فضیلت، همرو زیبایی‌شناسی و امثال آن و لذا نیازی به بروز و ظهور جلوه‌های ظاهری خود ندارند. در مقابل آن‌هایی که از درون احساس تهی بودن می‌کنند ناگزیرند به ظاهر آرایی روی آورند و بدحجابی مظهر انسان‌هایی است که احساس خلأ وجودی دارند.

۳- «فقدان هویت؛ معنای تکوین هویت، آگاهی از شخصیت خویش، موقعیت خود در جهان هستی و ایفای نقش در آن است که واجد چنین هویتی‌اند، بر اساس درک و آگاهی عمل می‌کنند و در مقابل آن‌هایی که فاقد هویت‌اند، ناگزیرند به تقلید از رفتار دیگران پردازند، آنان در حقیقت خودشان نیستند بلکه هر لحظه به رنگی و جلوهای خود را می‌آرایند و

بدحجابی یکی از مظاهر بی هویتی است.

۴- «رشد فمینیسم»؛ واژه فمینیسم از کلمه لاتین Femina یعنی جنس زن گرفته شده است؛ و در قرن نوزدهم برای توصیف زنانه شدن بدن مرد یا توصیف زنانی که خصوصیات مردانه داشته‌اند؛ استفاده می‌شده است؛ اما در قرن بیستم این مفهوم تغییر کرد و از آن به بعد به جنبش فکری یا نظریه‌ای گفته می‌شود که معتقد است زنان به علت جنس خود در طول تاریخ به فرودستی کشیده شده‌اند و تحت تبعیض‌های گوناگون قرار گرفته‌اند.

(<http://www.noorportal.net>)

فمینیسم یکی از مظاهر عصر پست مدرنیسم محسوب می‌شود و از پیامدهایی همانند سایر پدیده‌های متفاوت و نوظهور، برخوردار است. یکی از تبعات آن حق استقلال زن در تصمیم‌گیری‌های زندگی و از جمله شغل، پوشش، ارتباط‌ها و مناسبات انسانی اوست. در این صورت زن خود را ملزم به تبعیت از مرد در این گونه مسائل نمی‌بیند و چون طبیعت زن متمایل به جلوه‌گری و ظاهر آرایی است، زمانی که در برابر خواسته‌های نفسانی‌اش مانعی ببیند، ناگزیر آزادانه با هر نوع لباس و پوشش در جامعه ظاهر می‌شود که یکی از تبعات آن پدیده بدحجابی است (شرفی همان، ۱۰۰)

۵- «تربیت نامطلوب خانوادگی»؛ فرزندان بیش از گفتار والدین، از رفتار

آنان می آموزند و این تأثیر در دوران کودکی به مراتب قوی تر از دوران دیگر زندگی است. به عنوان مثال مادرانی که خود، مقید به حجاب نبوده و دختران خردسالشان را با همان نوع بی قیدی به حجاب پرورش می دهند، این دختران، زمانی که به بی بند و برای در پوشش عادت نمایند، در سال های نوجوانی و جوانی، از پذیرش حجابی سرباز خواهند زد.

۶- «ضعف مدیریت مرد»؛ بر اساس این واقعیت که ریاست خانواده از شئون مرد محسوب می شود، بسیاری از خط مشی های زندگی که با مشورت زوجین مورد توافق قرار می گیرد با مدیریت کارآمد مرد تداوم می یابد. مردانی که از قاطعیت و صراحت در خصوص ارزش های اخلاقی خانواده به ویژه حجاب زنان، برخوردار نیستند، در حقیقت به طور ضمنی به آنها اجازه استفاده از هر نوع پوشش و یا حضور در هر محفلی را می دهند، از عوامل مؤثر در تقویت بدحجابی محسوب می شوند. یادآوری می شود که علاوه بر عوامل مذکور، می توان به برخی زمینه های مؤثر در پیدایش بدحجابی از قبیل شیوه افراطی والدین توأم با سخت گیری، تقلید ناآگاهانه از فرهنگ بیگانه و تأثیرپذیری از تهاجم فرهنگی و معاشرت های آلوده و غیر اخلاقی نیز اشاره نمود. (همان،

علل افزایش بی‌حجابی در دوران کنونی

در زمان جنگ جهانی دوم، زنان بیش از هر زمان دیگر، گروه گروه به نیروی کارگری می‌پیوستند و ده‌ها میلیون زن که پیش از آن صرفاً به کارهای خانگی مشغول بودند به‌سوی بازارهای کار گرایش یافتند. این فرآیند موجب شد تا زنان و مردان درباره جایگاه و هویت اجتماعی زن بیندیشند. با اتمام جنگ جهانی نیز میلیون‌ها زن و مرد تمایل داشتند فعالیت اجتماعی و اقتصادی زنان همچنان تداوم یابد. از آنجاکه از نظر صاحبان سرمایه، افزایش آگاهی و ارتقای موقعیت اجتماعی زنان با بهره‌کشی از آن‌ها ناسازگار بود، به تبلیغ نظریه «راز و رمز» زنانه پرداختند. هدف این پیکار گسترده اقتصادی و ایدئولوژیکی، ایجاد تغییر در تحولاتی بود که در نگرش شایسته زنان پدید آمده بود. این جریان درصدد بود تا در بین زنان شاغل و غیر شاغل، تبلیغ نماید که آن‌ها بیش از همه چیز باید زیبا و فریبا باشند و بایستی از هر چیزی که زیبایی و طراوت آن‌ها را به خطر می‌اندازد، اجتناب کنند. در سال ۱۹۵۴ هم‌زمان با رکود سرمایه‌داری، سود صنایع آرایشی به شدت کاهش یافت و فروشندگان بزرگ لوازم آرایشی برای اینکه بتوانند «یورش بزرگ عملیاتی» خود را به اجرا بگذارند، از جملات خاصی درباره لوازم آرایشی استفاده می‌کردند تا از این طریق بتوانند خریدارانی را برای لوازم آرایشی خود به دست آورند. همچنین بنگاه‌های سرمایه‌داری با استفاده از

ناامنی اقتصادی زنان سعی می کردند آنان را به خرید لوازم آرایشی وادار سازند (فصلنامه کتاب زنان، ۱۳۸۶) گرایش زنان به آرایش، از رویکردهای متفاوتی قابل تبیین است که مهم ترین آن ها به شرح ذیل است:

(۱) رویکرد اقتصادی- اجتماعی: در بازار رقابت جنسی که از ویژگی های سرمایه داری است، زنان ناگزیرند برای رسیدن به امنیت با زنان دیگر رقابت کنند؛ بر مبنای این رویکرد زنان از روی هوی و هوس به لوازم آرایش روی نمی آورند، بلکه به علت فشار اجتماعی است که از لوازم آرایش استفاده می کنند.

(۲) رویکرد ظاهرگرایی: نیاز به خودنمایی در انسان، هم سبب گرایش به انواع آرایش و هم موجب میل به تمایزیابی و گرایش به مد می شود. مطابق این رویکرد، استفاده از لوازم آرایش خوب و ضروری است؛ زیرا به زیبایی زنان کمک می کند. استفاده از لوازم آرایشی در جامعه ای که ارزش زن را به زیبایی و جوانی او می داند، حق زنان است. در روزگار پیشین، هرگاه زنی به چهل سالگی می رسید، او را پیر و نازیبا می انگاشتند؛ بنابراین، این بخشی از نهاد و روان هر زن بهنجار است که برای نگاهداری زیبایی و جوانی خود تلاش کند.

۳) رویکرد عاطفی: دختران در سن جوانی و گاهی در نوجوانی دست به آزمون «آرایش» می‌زنند تا از گروه سنی خود پیش‌تر باشند. این دختران، به این سبب لوازم آرایش را به کار می‌برند که خود را بزرگ‌تر نشان دهند و از رهگذر جادوی لوازم آرایش، آرزوی خود را برای کوتاه کردن دوره کودکی و نوجوانی محقق سازند و به «بزرگ‌سالی» قدم نهاده و به نیازهای عاطفی خویش پاسخ گویند.

اثرات بدحجابی

بدحجابی به عنوان یکی از منکرات اجتماعی عصر حاضر، اثرات زیادی بر جوامع اسلامی گذاشته است. تبلیغات جوامع غیر اسلامی بر ضد دین و اعتقادات اسلامی و دینی و تهاجم فرهنگی دنیای غرب علیه مسلمانان، با پیشرفته‌ترین وسایل ارتباطی، و کم‌کاری دولت‌های اسلامی و عدم مقابله با تهاجم فرهنگی باعث شده است که منکرات اجتماعی رشد چشمگیری داشته باشد، از جمله ترویج بدحجابی و افزایش آن در جامعه. بدحجابی اثرات مخرب زیادی در جامعه به وجود می‌آورد. در ذیل مهم‌ترین اثرات بدحجابی آمده است.

الف) نگاه‌های آلوده

«بدحجابی زن در جامعه آتش هوس را در اندرون مرد می‌افروزد، مردان کم‌اراده و سست‌عقیده را به چشم‌چرانی وامی‌دارد، زنان بدحجاب بالباس و

شکل و شمایل ظاهری خود هر جوانی را وسوسه می کنند، مگر این که مردان به آیات قرآن عمل کرده و چشم های خود را از نگاه به نامحرم فرو گیرند

قرآن کریم می فرماید: قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ به مؤمنان بگو چشم های خود را از نگاه به نامحرمان فرو گیرند. چشم چرانی بیماری مهلک و خانمان براندازی است که مقدمه ورود در بسیاری از گناهان است در اثر چشم چرانی، بعضی از مردان با انواع حيله و فریب ها، دوشیزگان معصوم و ساده لوح را فریب می دهند و سرمایه عفت و آبرویشان را بر باد می دهند و به وادی فساد و بدبختی رهسپارشان می سازند. (ط. نکویی ریزی) آثار اجتماعی بدحجابی، پرتال علمی پژوهشی راه بهشت) چشم چرانی در سخنان معصومین (ع) تیری زهر آلود از تیرهای شیطان معرفی شده است که بدحجابی زنان مقدمه آن محسوب می شود.

روشن است که بدحجابی زنان مهم ترین عامل زمینه ساز این رفتار ناپسند در جوانان به شمار می رود. امام صادق علیه السلام در سفارشی به عبدالله ابن جندب می فرماید: «از روی حق و حقیقت به شما می گویم که آنچه مورد نظر شماست دست یافتنی نخواهد بود مگر با ترک شهوت؛ و آنچه را که آرزو می کنید تحقق پذیرد مگر با شکیبایی بر ناخواسته ها. از یک نگاه [نگاه آلوده] نیز پرهیزید؛ زیرا همان یک نگاه تخم شهوت را در دل بکار د و همان برای فتنه انگیزی نگاه کننده

بس باشد. خوشا بر آن که دیده‌اش را در دل نهاد نه در چشم. ارباب مآبانه بر عیب‌های مردم ننگرید ولی بنده‌وار عیب‌هایتان مدّ نظرتان باشد، همانا مردم دودسته‌اند: گرفتار و برخوردار از عافیت؛ پس گرفتار را مورد رحمت و محبّت قرار دهید و به خاطر برخورداری از عافیت خدای را سپاس گزارید.» (ابن شعبه، ۵۳۷، ۱۳۸۲)

حضرت همان یک نگاه را عامل اصلی برای گناه و فتنه‌انگیزی می‌داند، بدحجابی زمینه‌ساز نگاه‌های حرام و آلوده است و لذا باعث گناه و فتنه‌انگیزی در جامعه می‌شود.

ب) **به خطر افتادن سلامت روحی؛** «انسان موجودی است نسبتاً ضعیف و تأثیرپذیر، چنان که جسم او بیمار شود روح تأثیر پذیرفته بیمار می‌گردد و حالت طبیعی و اعتدال خود را از دست می‌دهد. بنابراین تنها پیشگیری از بیماری‌های جسمی نمی‌تواند سلامتی کامل انسان را تضمین نماید، بلکه جامعه باید از هر چیزی که سلامت و سعادت انسان را تهدید می‌کند به دور باشد تا انسان با آرامش در آن زندگی کند و رشد و تعالی یابد.

بدحجابی باعث بیداری قبل از موعد غریزه جنسی می‌شود و مسیر زندگی جوان را دستخوش تغییر می‌کند و موجب گرفتاری و نابودی او می‌گردد

درحالی که این غریزه یکی از نعمت‌های الهی برای ادامه حیات و بقاء نسل و ایجاد جوشش و انگیزه و عشق و تشکیل خانواده بوده و در اصل برای حیات و آرامش بشر قرار داده شده است.» (ط. نکویی ریزی) آثار اجتماعی بدحجابی، پرتال علمی پژوهشی راه بهشت

ج) زمینه‌ساز حوادث

«بدحجابی سبب افزایش جنایت و حادثه‌آفرینی در جامعه می‌شود. بی‌تردید سرچشمه بسیاری از حوادث مرگبار، درگیری‌ها و نزاع‌های فردی و خانوادگی، قتل و جنایات، از بدحجابی و خودنمایی زنان آغاز می‌گردد. وقتی در کوچه و خیابان یا در مجلس مهمانی و عروسی مختلط و هم‌نشینی زنان با مردان نگاه مردان به زنی بی‌حجاب یا بدحجاب افتاد، سروصورت آرایش کرده زن جوان از یک سو و اداواطوارها و راه رفتن و سخن گفتن آن‌چنانی از سوی دیگر، نگاه مرد را تندتر و طولانی‌تر می‌نماید، در نتیجه همین نگاه‌های به‌ظاهر ساده موجب حوادث مرگ‌بار، تصادفات، زدوخوردها و جنایات بی‌شمار می‌گردد.» (همان)

د) مدگرایی غربی

«مدگرایی کوشد همواره از تازه‌های لباس و آرایش آگاه شود و به هر قیمتی از آن‌ها بهره گیرد. مدگرایی کورکورانه، نتیجه غلبه شهوت و تنوع‌طلبی افراطی

بر روح انسان است. شهوت لباس، زنان و دختران و افراد مدگرا را به اسارت مدسازان درآورده است. مدسازان پشت پرده که با بهره گیری از پژوهش های گسترده روان شناسی به طراحی مدهای جدید می پردازند، با طرح مدل های تحریک آمیز کفش، لباس و آرایش زنان، مقلدان بی اراده را اغفال می کنند. یکی دیگر از ریشه های خودنمایی و بی حجابی، تقلید ناموجه از زنان و دخترانی است که بنا به دلایلی از تقوای پوششی دور مانده اند. دلیل چنین تقلیدی را باید در نا آگاهی، ساده لوحی، هم رنگی با دوستان، چشم و هم چشمی، فریب خورده و امثال آن ها جست و جو کرد. چنین افرادی بدون کمترین تفکر، عاقبت اندیشی و بررسی ماهیت پی آمد حکم شرعی رفتار خود، از دیگران تقلید می کنند. اگر آدمی بر اساس مصالح واقع بینانه و منافع همه جانبه خود تصمیم بگیرد، در چنین گردابی نخواهد افتاد» (اکبری، ۱۴۶، ۱۳۸۶-۱۹۰) بی تردید وجود عواملی همچون نا آگاهی و حتی آگاهی ناقص، زمینه ساز برخی عوامل اثرگذار در مدگرایی تلقی شود نوجوانان و جوانانی که ارزش های راستین فرهنگ و دین خود را به درستی نمی شناسند در مواجهه با مدگرایی غربی که آمیخته با زرق و برق های ظاهری است زودتر جذب می شوند. (همان، ۲۵۲)

۵) مصرف گرایی

در عصر حاضر فعالیت‌های گسترده دشمنان دین و بشریت با بهترین ابزار ارتباطی روز و در اختیار داشتن پول و ثروت و استفاده از آن برای اهداف شومشان و همچنین بی‌کفایتی سران کشورهای اسلامی و عدم استقلال و وابستگی آن‌ها به جوامع غربی، و دور شدن جوامع اسلامی از دین و اعتقادات اسلامی و همچنین الگوپذیری نادرست و غلط، باعث شده است که جوامع به‌سوی مصرف‌گرایی و اسراف‌گرایی پیش بروند و برخلاف سنت‌های پیامبر که تأکید بر عدم اسراف‌گرایی داشت، عمل کنند.

مصرف‌گرایی آفت‌های زیادی برای جوامع دارد که باعث می‌شود تا جوامع اسلامی به هدف والای خود که همان سعادت بشری است، فاصله بگیرد. مهم‌ترین آفات گسترش فرهنگ مصرف‌گرایی در رسانه‌ها را می‌توان چنین برشمرد:

۱- توجه بی‌حد و حصر و غیرمنطقی به عادات جاهلانه و عواطف انسانی، به‌جای توجه به قانون‌گرایی و معارف دینی.

۲- رواج پیام‌های تبلیغی بی‌حد و حصر و به‌دوراز ارزش‌های اسلامی و دینی (مصباح، پیشین، ۱۳۰-۱۳۳)

۳- ایجاد زمینه برای ترویج نظریه‌های غیرمتخصصانه در دین با تأکید بر سرمایه‌داری محض در تبلیغات رسانه. (سنجش تکمیلی، ۲۹۳، ۱۳۷۶-۲۹۵)

۴- رواج بیش از حد تقلید از فرهنگ‌های بیگانه در مصرف و فاصله گرفتن از الگوهای اسلامی.

۵- توجه بسیار به تفریح و سرگرمی مخاطبان، به جای سوق دادن جامعه به مسائل مهم و جاری زندگی خانوادگی، اجتماعی و ملی.

۶- دور کردن مردم از هویت اخلاقی و فطری خویش.

۷- ترویج مدل‌های ناکارآمد و ابزاری؛ چون: توسعه ظاهری مبتنی بر بازار و جنبه‌های تجارتي و مادی. (غفاری، ۲۴، ۱۰-۱۲)

۸- فاصله گرفتن از اخلاق و هنجارهای اجتماعی با غلبه روحیه مادی‌گرایی، رقابت‌های سرمایه‌ای و استعمارگرایی در نهاد بیرونی و درونی رسانه‌ها.

۹- مقابله رسانه‌ای با معروف و گسترش منکرات به دلیل جذب سودهای تجاری و کثرت مصرف‌کنندگان.

۱۰- ترویج باطل، افراط در تبلیغ و تجمل‌گرایی و معیشتی.

۱۱- دنیاطلبی و دنیامداری مصرف‌کنندگان با تقلید و پیروی از پیام‌های بازرگانی و مدگرایی و فرهنگ به اصطلاح مدرن کاذب و عوام‌فریبانه رسانه‌ها و در پی آن، استهزای زندگی مؤمنان و برنامه‌های هنجاری ایشان در عرصه مصرف (حدید، ۲۳)

۱۲- تکیه رسانه‌ها بر تبلیغات لغو و پیام‌های غفلت‌آفرین بدون توجه

به سلامت جسمی و روانی افراد و نیز بهداشت عمومی جامعه.

۱۳- از بین رفتن برخی حدود و معیارهای شرعی در ارائه تصویرها، پیام‌ها و آگهی‌های بازرگانی در رسانه‌ها که مهم‌ترین آن حیا و عفت عمومی و عامل اصلی غفلت از موازین و هنجارهای شرعی است.. «مهندسی فرهنگی رسانه و مصرف»، سید مهدی سلطانی رنانی، پرتال جامع علوم انسانی»

(و) ارتباط جنسی نامشروع

از پدیده‌های منکر و ضد ارزش در جوامع معاصر، ارتباط جنسی نامشروع است علی‌رغم گسترش و شیوع آن، متأسفانه ابعاد وخیم و آثار و صفات نامطلوبش به روشنی در جامعه تبیین نشده است. برای بررسی جامع این پدیده، ابتدا به زمینه‌ها و عوامل مؤثر در پیدایش آن اشاره می‌کنیم.

(ز) اعتیاد به مواد مخدر و داروهای روان‌گردان

امروز مصرف مواد مخدر و داروهای روان‌گردان به عنوان یکی از منکرات اجتماعی عصر معاصر، تهدید جدی برای خانواده‌ها و جوانان است. مصرف مواد مخدر خانواده‌های زیادی را بدبخت کرده است و هزاران نفر در هر سال قربانی این مواد خانمان‌سوز می‌شود.

«در مقوله مواد مخدر امروز ۰۰۰ / ۰۰۰ / ۲۰۰ نفر یعنی معادل ۵٪ جمعیت

جهان از سنین ۱۵ تا ۶۴ ساله در دام مواد مخدر اسیر هستند. امروز در جهان دویست میلیون نفر معتاد زمینه را برای ۱۰ میلیون نفر قاچاقچی فراهم آورده‌اند تا آن‌ها بتوانند شبانه‌روزی از این راه ارتزاق نمایند...» (صرامی، ۱۳۸۵) امروزه مواد مخدر یک معضل اجتماعی بزرگ بشمار می‌آید، و باعث نگرانی خانواده‌ها و جامعه شده است، و به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین تهدیدکننده جوانان به حساب می‌آید. ما در زندگی شاهد هستیم که جوانان زیادی در دام اعتیاد افتادند، و به‌جای اینکه فرد مفیدی برای خود، خانواده و جامعه خود باشند، تبدیل به اشخاص شدند که مردم به دید نفرت به آن‌ها می‌نگرد و از جامعه و خانواده فاصله گرفتند.

«زمینه‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی مسئله»

در حقیقت باید اذعان نمود که مجموعه‌ای از عوامل روحی و روانی، اجتماعی و فرهنگی دست‌بدست هم می‌دهند تا مسئله اعتیاد به مواد مخدر، تحقق یابد که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

۱. خلأهای روحی و عاطفی

در ارزیابی از علل و عوامل اعتیاد، نقش خلل‌های روحی و عاطفی، برجسته‌تر و پررنگ‌تر از سایر عوامل است. «لئون ورمسر Leon Wermser آسیب‌شناس و جرم‌شناس ایتالیایی یکی از متخصصان جرم‌شناسی معتقد است

که در بررسی زندگینامه و شرح حال اکثریت معتادینی که مورد مطالعه او قرار گرفته‌اند، جای پای کمبودهای عاطفی، بسیار مشهود است، (کیا نیا، ۲۳، ۱۳۶۱) به گونه‌ای که کمتر مرد معتادی را می‌توان یافت که عواطف او دستخوش بحران‌های خفیف و یا عمیق روحی نشده باشد. (شرفی، پیشین، ۷۰)

۲. محیط بدآموز

اگرچه اکثریت قریب به اتفاق معتادین سعی در تبرئه خویش داشته و گناه اعتیاد را به گردن محیط جامعه، محله و یا خانواده می‌اندازند ولی باید اظهار کرد که محیط به معنای کامل آن، «عامل اقتضاء» محسوب می‌شود نه «علت تامه» و لذا در عین حال که نباید نقش محیط را انکار نمود، از اراده فرد نیز نباید چشم‌پوشی کرد. وجود والدین منحط و یا معتاد، خواه یکی از آنان و یا هر دو مبتلا به چنین بلیه‌ای باشند، محیط آلوده محله و نیز جامعه منحط می‌تواند زمینه‌ساز شرایطی باشد که فرد به تدریج به آن‌ها خو کرده و در صدد تقلید از آن‌ها برآمده و در معرض بدآموزی اخلاقی و فرهنگی قرار گیرد.

۳. دوست‌های ناباب

تأثیر دوست و هم‌نشین در تکوین روحيات آدمی، امری غیرقابل انکار است و گرچه دوست نامطلوب، زیرمجموعه عوامل محیطی قرار می‌گیرد

ولیکن به لحاظ اهمیت و نقش کلیدی آن مستقلاً مورد ارزیابی واقع می‌شود، تأثیرگذاری دوستان در سنین نوجوانی و جوانی به اوج می‌رسد و فرد برای جلب رضایت دوست ممکن است به کارهای خطرناک و دور از انتظار نیز دست زده و گرفتاری‌هایی برای خود و خانواده‌اش نیز فراهم نماید، گرایش به اعتیاد نیز از سلسله کارهای است که مقدمات آن یا در محظورات دوست قرار گرفته و دست رد بر سینه دوست نزدن آغاز می‌شود.

۴. بحران بیکاری

در غالب تجربیات مشاورهای و کلینیکی، نگارنده این سطور به این نکته پی برد که بخش قابل توجهی از جوانان معتاد، به جهت نداشتن شغل، درآمد و کار مناسب، به‌مرورزمان به اعتیاد کشیده شده‌اند، بحران بیکاری از دو جهت زمینه‌ساز اعتیاد است. ابتدا حسن بی‌کفایتی در فرد ایجاد می‌کند و ارزش شخصی او را زیر سؤال می‌برد و دیگر اینکه نداشتن هیچ‌گونه دل‌مشغولی سالم به‌مرورزمان او را برمی‌انگیزد تا به وسیله‌ای خود را سرگرم نماید و موادمخدر نوعی فرار از فکر کردن است.

۵. ضعف مبانی دینی و اخلاقی

ارتباط با خداوند، تأثیرات جامع و متنوعی در زندگی نوجوانان و جوانان بیش از دیگران دارد زیرا این گروه سنی در شرایطی قرار دارند که پاسخ

بسیاری از پرسش‌های خود را در ارتباط با خدا می‌یابند و حاصل آن زندگی سرشار از امید و مقاوم در برابر وسوسه‌ها و بدآموزی‌هاست. در نقطه مقابل، قطع ارتباط با خدا، منجر به نوعی سرگردانی و حیرت در عالم هستی می‌شود، به این معنا که فرد نمی‌داند در بحبوحه مشکلات به چه کسی و چگونه رو بیاورد و چگونه برای حل آن‌ها چاره‌جویی کند، لذا ساده‌ترین راه حل به نظرش، فراموش کردن واقعیات و پناه بردن به چیزی است که افکار او را برای مدتی تخدیر نموده و نوعی آرامش و تشفی خاطر کاذب برای او ایجاد کند. لازم به ذکر است که علاوه بر این، به عوامل دیگری نظیر «تنهایی و بی‌کسی»، «ناکامی‌های پی‌درپی»، «وسوسه‌پذیری»، «تکیه بر آرزوهای دورودراز» و «هدف‌گزینی غلط» و یا این مطلب سخیف که «هر چیزی یک‌بار به امتحانش می‌ارزد» و نیز «ضعف اراده و تصمیم» و درنهایت «ارتباط نامشروع با جنس مخالف» نیز اشاره کرد. (همان، ۷۲)

تا اینجا منکرات را که بیشتر جامعه درگیر آن است بحث و بررسی شد و آسیب‌های آن بیان شد، اما در کل پیامدها و آثار منکرات اجتماعی عصر معاصر به شرح ذیل است:

پیامدها و آثار منکرات اجتماعی عصر معاصر

۱. کم‌رنگ شدن عدالت و اصلاح جامعه

یکی از مهمترین راهکارهای قرآن برای تقویت و حفظ و همبستگی ملی در جامعه اهمیت دادن به عدالت است که با اجرای عدالت اجتماعی در جامعه همه از منافع و مواهب الهی منتفع می گردند که با اجرای امر به معروف و نهی از منکر در میان مردم برقرار می شود و وقتی منکرات در جامعه رشد پیدا کند نهی از منکر ترک شود باعث می شود که عدالت کم رنگ شود.

۲. جلوگیری از تقویت فرهنگ دینی

امیر المؤمنین (ع) فرمودند: «قوام الشریعه الامر بالمعروف و نهی عن المنکر» (ری شهری، ۱۳۷۶، ۳۶۹۸)،

این روایت می گوید همه اعمال نیک و حتی جهاد در راه خدا به خاطر این دو فریضه الهی اجرا می شود که عمل به آن باعث تقویت فرهنگ دینی در جامعه می شود که کم رنگ شدن این دو فریضه در جامعه باعث می شود که نتیجه برعکس شود.

۳. افزایش انحرافات و جرم جنایت

منکرات اجتماعی زمینه ساز جرم و جنایت در جامعه است، تبلیغ های سوء علیه اسلام و دستورات دینی و الگوپذیری از دنیای غرب برای رسیدن به هدف دنیایی و ماکسیمم کردن سود با هر روشی باعث شده است که عده ای از طریق دزدی، فحشا، فروش مواد مخدر و ... دست به جمع آواری ثروت بزنند و

همچنین عده‌ای به خاطر مصرف مشروبات و مواد مخدر و قرص‌های روان‌گردان، از حالت عادی خارج شده و دست به جنایت‌های زیادی می‌زنند.

۴. کم‌رنگ شدن الگوهای سالم و گسترش الگوهای ناسالم

کوشش دشمنان دین و انسانیت برای جایگزین کردن الگوی سکولاری و مادی‌گرایی به جای الگوی اسلامی، با تمامی ابزارآلات و وسایل ارتباطی که در اختیار دارند. کم‌کاری جوامع اسلامی برای ترویج الگوی اسلامی و فعالیت گسترده جوامع غربی برای معرفی الگوی غربی و ضد دینی، باعث گسترش الگوی غربی در جامعه شده است. در جامعه امروزی اگر بر اساس نیازهای مردم، برای آنان الگوهای سالم معرفی گردد، آن‌ها نیز می‌پذیرند و اولیای دین نیز در این راستا به اصل پیروی از یک الگوی شخصیتی و رفتاری و اعتبار و وجاهت آن توجه دارند. (سالاری فر، ۱۳۸۶، ۱۸۵۲)

۵. تقویت فرهنگ‌های مخرب

منکرات در جامعه زمینه‌ساز تقویت فرهنگ‌های ضد دینی و مخرب است، چون فرهنگ هر جامعه عبارت است از: مجموعه آداب و رسوم و مجموع «ویژگی‌ها رفتاری و عقیدتی اکتسابی اعضای یک جامعه» (کوئن، ۱۳۸۸، ۳۷) انتقال فرهنگ به خودی خود تأثیرگذار بر شخصیت و رفتار جوامع است و بر اثر اشاعه فرهنگ جدید تغییرات و تحولاتی از نظر سبک زندگی، آداب و رسوم و

بسیار دیگر از مسائل اتفاق می‌افتد.» (احمدزاده، ۳۱۸، ۱۳۸۷)

۶. گسترش کسب‌های حرام

ترویج دنیاگرایی و مادی‌گرایی در عصر معاصر و همچنین ایجاد هدف ماکسیمم کردن سود و درآمد و استفاده از تکنولوژی برای افزایش ثروت و دارایی از راه‌های حرام و غیرقانونی و افزایش وسایل و تجربیات کسب‌های حرام در عصر حاضر، باعث شده است که کسب‌ها و درآمدهای حرام افزایش پیدا کند.

۷. تفرقه‌افکنی

در جوامع اسلامی افزایش منکرات و کم‌رنگ شدن نهی از منکر باعث می‌شود که زمینه‌های تفرقه‌افکنی در جوامع اسلامی افزایش یابد، در این رابطه در قرآن آمده است که به ریسمان الهی چنگ زنید و از تفرقه بپرهیزید و برای انجام امر به معروف و نهی از منکر ایام کنید. (آل عمران، ۱۰۴-۱۰۵)

«و بی‌درنگ، به آنان هشدار می‌دهد که همانند ادیان پیشین که در دینشان دچار چنددستگی شده‌اند، پراکنده نشوند. این امر نشان می‌دهد که امر به معروف و نهی از منکر، نقش ویژه‌ای در برقراری اتحاد و نیز جلوگیری از تفرقه ایفا می‌کند.» (احمدزاده پیشین، ۳۱۹)

اما در مقابل دشمنان دین با در اختیار داشتن بهترین ابزارآلات رسانه‌ای و

ارتباطی و با تفکر؛ تفرقه بینداز و حکومت کن، در جوامع اسلامی نفوذ کرده و با تشکیل و یا حمایت گروه‌های مسلح افراطی به نام دین و یا مذهب خاص، در بین جوامع اسلامی به تفرقه‌افکنی می‌پردازد، نمونه‌اش گروه تروریستی القاعده و گروه طالبان و... که بانام دین و اسلام چه جنایت‌هایی را در افغانستان و دیگر کشورهای که نفوذ دارند مثل عراق مرتکب می‌شوند.

۸. شیوع و رواج مفاسد اجتماعی و اخلاقی

بخش برنامه‌ها و فیلم‌های ضد اخلاق و دین و عکس‌های عریان و نیمه عریان زنان در اینترنت و ماهواره‌ها و دیگر رسانه‌ها و حتی در بعضی از رسانه‌های کشورهای اسلامی و تشویق و ترویج فحشا به روش‌های گوناگون که بر مخاطب اثر می‌گذارد، باعث شده است که آمار مفاسد اجتماعی بالا رود و همچنین منکرات اجتماعی و اخلاقی در جامعه افزایش یابد و علت‌های دیگر از قبیل بیکاری و فقر در جامعه، تحقیقات صورت گرفته نیز حکایت از تأثیر قاطع بیکاری و فقر برافزایش بزهکاری دارد. (نجفی، ۱۳۶۷، ۱۲۳) ترک فریضه امر به معروف و نهی از منکر در جوامع باعث شیوع مفاسد اخلاقی می‌گردد

نتیجه‌گیری

دشمنان انسانیت با تمام قدرت و نیرو سعی دارند با کمک تجهیزات و تکنولوژی به اهداف شومشان برسند و بر جوامع اسلامی مسلط شوند و جوامع

اسلامی را از هر جهت ناامن و بی ثبات کنند، آنان سعی دارند امنیت مذهبی، فرهنگی، اقتصادی و... جوامع اسلامی را به وسیله منکراتی که بر جامعه اسلامی خودشان تحمیل کردند، ناامن کنند، در واقع آن‌ها منکرات اجتماعی را ابزاری برای رسیدن به اهدافشان می‌دانند، جوامع اسلامی نیز باید از تکنولوژی به عنوان یک ابزار برای رسیدن به اهداف اسلامی، تحقق امر به معروف و نهی از منکر، مبارزه با دشمنان و مقابله با منکرات اجتماعی عصر معاصر استفاده کند. منکرات اجتماعی عصر حاضر پیامدهای بدی بر اعتقادات مردم، فرهنگ اسلامی، روابط خانوادگی و اجتماعی و حتی اقتصاد جامعه گذاشته است.

جوامع اسلامی نیز باید به وسیله همین تکنولوژی و وسایل روزبه مقابله با تهاجم فرهنگی بپردازد، لذا با منکرات اجتماعی عصر حاضر می‌توان با این وسایل روز دنیا و تکنولوژی روبه‌رو شد و به مقابله آن پرداخت و به بیان دیگر تکنولوژی وسیله مهمی برای امر به معروف و نهی از منکر در این عصر است و باعث تقویت نیروهای صالح و تضعیف منافقین و دشمنان اسلام می‌شود

منابع

قرآن کریم

نهج البلاغه

(۱) ابن الشعبه، حسن ابن علی، ترجمه حسن زاده، تحف العقول، چ اول، قم،

آل علی علیهم السلام، ۱۳۸۲

(۲) احمدزاده، محمد عالم، مقاله کارکردهای تربیتی امر به معروف و نهی از منکر، مجموعه مقالات همایش امر به معروف به معروف و نهی از منکر، چ اول، تهران، دانشگاه مذاهب اسلامی، ۱۳۸۷

(۳) اکبری، محمدرضا، تحلیل نو و عملی از حجاب در عصر حاضر

(۴) اکبری، محمدرضا، معجزه‌ی تذکر زبانی، ناشر پیام آزادی، ۱۳۸۶

(۵) بزهکاری و شرایط اقتصادی، علی حسین نجفی ابرندآبادی

(۶) خمینی روح الله، صحیفه نور، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۶۲

(۷) رسالت رسانه‌ها، سید جعفر عادلی (حسینی)، امیر نشریه شهر کابل - شماره

۳۰۰ چهارشنبه ۹ اسد ۱۳۸۷

(۸) رسانه ملی در افق هنجارگرایانه، جلال غفاری، فصلنامه اندیشه صادق،

ش ۲۴

(۹) ری شهری، مهدی، میزان الحکمه، چ اول، دارالحدیث، ۱۳۷۶

(۱۰) سالاری فر، محمدرضا، خانواده در نگرش اسلام و روان‌شناسی، ناشر

پژوهشگاه حوزه دانشگاه، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها

(سمت)، ۱۳۸۶

(۱۱) شرفی محمدرضا، روش‌های کاربردی امر به معروف و نهی از

منکر، ۱۳۸۶

۱۲) صنعتی رضا، مصباح دوستان، قم، نشر همای غدیر، ۱۳۸۳

۱۳) قرائتی، محسن، امر به معروف و نهی از منکر، انتشارات مرکز فرهنگی

درس‌هایی از قرآن، چ هفتم، ۱۳۷۷

۱۴) کوئن، بروس، درآمدی به جامعه‌شناسی، نشر نی، ۱۳۸۸

۱۵) کی‌نیا، مهدی، مبانی جرم‌شناسی، چ چهارم، انتشارات دانشگاه

تهران، ۱۳۷۳

۱۶) لقمانی احمد، جوانان و بینش‌های ناب،، سابقون، ۱۳۷۹، دفتر اول

۱۷) مهندسی فرهنگی رسانه و مصرف، سید مهدی سلطانی رنانی، پرتال

جامع علوم انسانی

۱۸) هیئت علمی سنجش تکمیلی، مجموعه دروس رشته علوم ارتباطات

اجتماعی، تهران، نشر سنجش

۱۹) هویت انسانی زن در چالش آرایش و مد، رفعت جاه، مریم، فصلنامه

کتاب زنان، ۱۳۸۶

۲۰) www.noorportal.net

۲۱) www.abcnews.go.com

۲۲) www.farsnews.com

